

BAGGRUND

Læsetid: 21 min.

En intellektuel forfører: Hvem er den norske psykiater Finn Skårderud?

En skarp tænker, en pioner inden for spiseforstyrrelser og en mand, der kontant afviser al kritik af sit virke. En mand, der over årtier måske fik for meget magt, tungt placeret i Oslos elite? Vi tegner et portræt af den norske psykiater Finn Skårderud, der mistede sin autorisation efter skandalesag

Peter Nielsen

Maria Skov

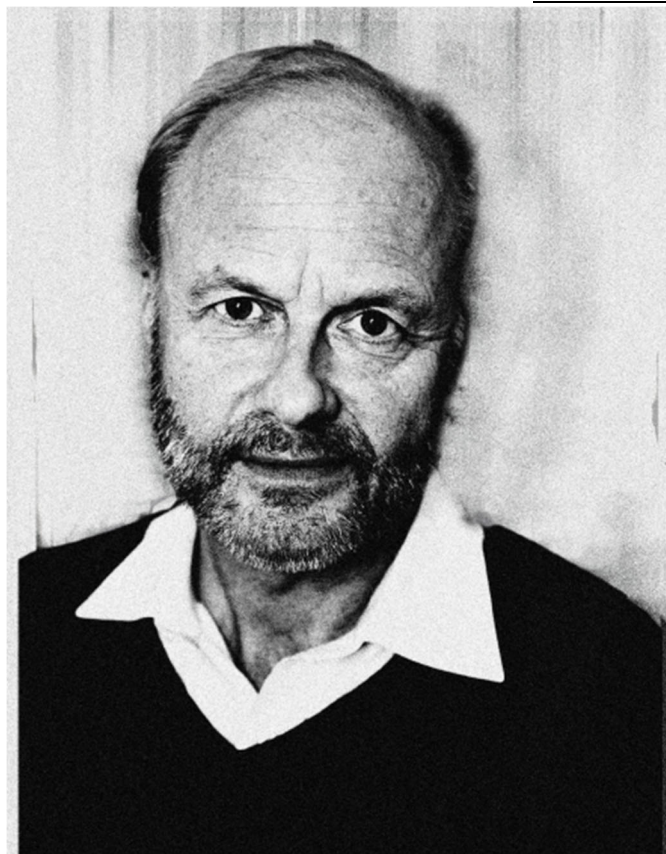

ILLUSTRATION: JESSE JACOB

KULTUR

8. december 2023

LYT ARTIKLEN

0:0032:03

Kan du lide at lytte? [Find vores seneste lydartikler her](#)

Psykiater, kendisterapeut, intellektuel, forfører, forfatter, kunstsamler. Det er bare nogle af de betegnelser, man kan sætte på den 67-årige norske læge Finn Skårderud, der i sidste uge mistede sin autorisation som psykiater, fordi de norske sundhedsmyndigheder i statens Helsetilsyn efter en skandalesag vurderede, at han ikke længere er egnet til at »udøve sit hverv som læge på en forsvarlig måde«, at han havde »væsentlig mangel på faglig indsigt«, havde begået »væsentlige pligtbrud« og på grund af »adfærd, som anses uforenelig med lægegerningen«.

Indtil i sidste uge blev han i forbindelse med hele sagen bare omtalt i offentligheden som 'psykiateren'. Men efter fredagens konklusion i sagen, og efter at de norske medier opgav anonymiseringen, er det nu muligt at nævne hans navn og sætte flere ord på, hvem Finn Skårderud er.

Her i landet er Finn Skårderud kendt som manden bag 'teorien' om, at mennesket er født med en halv promille for lidt i blodet, som Thomas Vinterbergs oscarvindende film, Druk, bygger på. I virkeligheden var det med den halve promille noget, Skårderud muntert havde skrevet i forordet til en vinbog, som siden blev forvansket til en teori i medierne og endte som plot i en film.

Tæt på toppen

Men Finn Skårderud er meget mere end det. Han er en meget indflydelsesrig mand i Norge. Trods opvækst i beskedne kår i Østerdalen i Norge har han i årtier færdedes i de øverste lag af det norske samfund. Han er barndomsven og går på jagt med tidligere statsminister og nuværende generalsekretær for NATO Jens Stoltenberg, ligesom han er tæt på nuværende statsminister Jonas Gahr Støre.

Skårderud har i mange år omgivet sig med magtfulde mennesker inden for politik – i et omfang så han også bliver omtalt som 'huspsykiater ved Stortinget', fordi han har fungeret som terapeut for toppolitikere og ikke mindst behandlet deres spiseforstyrrede døtre. Hans tætte netværk tæller også norske rigmænd og ledere inden for erhvervslivet.

Men der er meget mere at sige om Skårderud. Han har foruden sin akademiske karriere med speciale i spiseforstyrrelser været til stede på mange scener. Han har fungeret som psykiatrisk rådgiver for Norges Idrætsforbund og Norges Olympiske Komité og gennem mange år været en jævnlig gæst på NRK, i diverse talkshow og som fast kommentator under retssagen mod Breivik i 2012. Han har desuden i årevis haft en fast klumme i den norske avis Aftenposten, ligesom han for Aftenposten og for os her på

Information har lavet interview med internationale forfattere som Don DeLillo, Paul Auster, Sara Stridsberg, Rachel Cusk, Annie Ernaux, Karl Ove Knausgård og Vanessa Springora.

Han har også ført utallige forfattersamtaler på Litteraturhuset i Oslo. Da Linn Ullmann forrige år udgav den selvbiografiske roman *Pige, 1983*, om en sekstenårig piges forhold til en 30 år ældre fotograf, var Skårderud den naturlige samtalepartner.

Til Skårderuds i forvejen omfattende cv kan man imidlertid nu tilføje 'tilbagekaldelse af autorisationen'. For at være helt præcis kan man på psykiaterens hjemmeside finde hans cv, som er på imponerende 86 sider, og så er det endda ikke blevet opdateret siden 2018. Lad os derfor sortere lidt og fortælle lidt mere om Finn Skårderud.

Sultens kulturhistorie

Skårderud har grundlagt sin karriere på at være blevet regnet for Norges største ekspert i behandling af spiseforstyrrelser – med stort internationalt ekko. En sygdom, som han har arbejdet tæt på i mere end 30 år. I sin første bog, *Sultekunstnerne* (1991), leverer han et banebrydende perspektiv på Vestens kulturhistorie fra antikken til vores tid. I bogen møder vi bodybuildere, soldyrkere, fitnessnarkomaner og filmhistoriens idealkvinder fra Anita Ekberg til Julia Roberts og Madonna, ligesom en række sultekunstnere som den hellige mystiker fra 1300-tallet Katarina af Siena – hvis bodsøvelser blev et anorektisk forbillede for mange i de følgende århundreder: forfatterne Emily Jane Brontë, lord Byron, Nikolaj Gogol, James M. Barrie og Franz Kafka.

Det er her, Skårderuds kulturkritiske projekt tager form, nemlig at forstå den stigende forekomst af spiseforstyrrelser i den vestlige kultur og læse civilisationens sygdomme i et kulturhistorisk perspektiv på baggrund af tænkere som Nietzsche, Baudrillard, Freud og Barthes. Sultekunsten er en ældgammel praksis, der har rod i religiøse ritualer, men som i dag finder nye udtryk i selvrealiseringens tidsalder. Kun gennem en forståelse af den lange historie kan man ifølge Skårderud begynde at forstå en nutidig lidelse i al dens kompleksitet.

Det er altså her, det centrale fokus på at studere spiseforstyrrelse i kulturhistorisk og kunstnerisk perspektiv første gang slås an teoretisk, hvilket senere skal vise sig at være omdrejningspunktet, når Skårderuds metoder i 2015 for alvor kommer til diskussion.

Hvis *Sultekunstnerne* er en grundlagsbog med hele den kultur- og idéhistoriske baggrund, så er *Uro* – en rejse i det moderne selv fra 1998 hans

hovedværk og den bog, hvor teorien føres ud i praksis. Bogen er en imponerende kortlægning af det moderne menneskes uro, angst, lidelse, skam, melankoli, spiseforstyrrelse og nutidens sygelige kropsdyrkelse. Tillige en overlegen rejse rundt i verden og tværs gennem kulturer og kulturhistorie. I bogen veksler Skårderud mellem faglige og teoretiske betragtninger og rapporter fra egne rejser og oplevelser, der har mere skønlitterær karakter. Således er bogens forfatter en slags samtalepartner, som skaber en samtale mellem sig selv og læseren – eller måske snarere leverer en invitation til at tænke over den moderne verden og reflektere over den måde, vi lever på. Skårderud har en fantastisk evne til at bruge skønlitteratur i sit arbejde. Eksempelvis læser han Robert Musils romanværk *Manden uden egenskaber* som et »gigantisk diagnostisk værk« om vores samtid, og om Kafkas novelle *En sultekunstner* skriver han, at det er »totalkunst om det truede selv og dets redningsaktioner. De få sider rummer indsigter, som et menneske sjældent når frem til«, og novellen kan »læses som et intenst koncentrat af anorektikerens psykologiske dramaer«.

Uro blev en bestseller og udkom i en lang række lande. Også i Danmark blev den en kultbog. En skarpsindig samtidsanalyse, skrev den danske sexolog Christian Graugaard i *Politiken* og tilføjede: »et brag af en bog, sær og fascinerende, sprænglærd og alligevel præget af kolibriens sarte svæv.«

Æstetikens plads

I *Uro* falder noget på plads, der har afgørende betydning for Skårderuds forståelse af samspillet mellem kunst og terapi og hans psykoterapeutiske praksis – ikke mindst da han nogle år senere etablerer sit institut for spiseforstyrrelser, der får navnet 'Villa SULT', der har navn efter en kendt roman af Knut Hamsun – noget, man også har dyrket med fotoudstillinger og filmfestival med tre film bygget over romanen.

Via et besøg hos den italienske psykiater Graziella Magherini i Firenze forstår Skårderud æstetikens plads i psyken. Indtil da har han forstået, at norske psykiatere ikke er særlig interesserede i æstetikens plads i psyken, men her i de smukke omgivelser hos Magherini i Firenze finder han de vises sten.

Ifølge *Uro* siger hun til Skårderud:

»I kunstværket sker der en formdannelse af indhold, en æstetisk koncentration af erfaringer. For betragteren kan kunstværket være det sprog, som udefra organiserer det psykisk forstyrrende og fremmede fra barndommen, det som endnu ikke har fået et sprog. Kunstværket kan være en fortætning på samme måde som drømmen. Mødet med værket kan blive en pludselig formgivning og en konfrontation med ens eget ubevidste, præget af uhygge. Eller det kan have karakteren af en overvældende æstetisk oplevelse. Sådanne møder med kunsten er beslægtet med det, som kan ske i psykoterapi, med pludselige spring, når særlige temaer får fortællingens form. Psykoterapien som praksis må i større grad forstås som en æstetik!«

Her er nøgleordene for Skårderuds praksis, at psykoterapi skal oplyses af æstetik.

I sit tredje centrale værk, *Andre rejser* fra 2004, forener Skårderud rejsebogsgenren med kommentarer til liv og værk af forfattere som Joseph Brodsky og Venedig, Paul Auster og New York, Italo Svevo og Trieste kombineret med terapeutiske refleksioner fra egen praksis som psykiater.

Den gode lidelse

Det er også i *Andre rejser*, at Skårderud præsenterer tanken om den gode lidelse eller afvigelse. Han skriver om temperaturen 38,2 grader som den perfekte temperatur for den senmoderne tilstand: »Man er for syg til at gå på arbejde, men rask nok til at have en god dag i sengen. 38,2 grader er en presenning over hverdagen.«

38,2 grader har romantiske kvaliteter, siger han videre og nævner Thomas Manns sanatorieroman *Trolddomsbjerg*et, som også er en tekst om de ønskede sygdomme. Den sarte, men raske borgersøn Hans Castorp skal egentlig bare på en kort visit hos sin fætter på et tuberkulosesanatorie i bjergene i Davos, men ender med at blive der i syv år. Da Hans Castorp opdager antydningen af en lungesygdom hos sig selv, omfavner han sygdommen som en allieret. »Verden er utryg, men lidelsen er paradoksalt nok tryggere,« som Skårderud formulerer det i bogen.

Det er typisk for hans måde at læse litteratur på og bringe den i spil i hans samtidsanalyse og tilgang som psykiater. Denne ophøjelse af sygdommen eller den lille afvigelse går i øvrigt igen i hans teori om den halve promille fra filmen *Druk*.

Han skriver i *Andre rejser*: »Som læge er det min pligt at gøre mit til at fjerne symptomer, lidelser og sygdomme. Men jeg føler også, det er min pligt at forstå, at nogle har behov for symptomer, lidelser og sygdomme. Og ofte har jeg observeret mennesker, der savner deres symptomer. Og nogle har faktisk også godt af deres sygdomme. Den af sygdommen begrundede tilbagetrækning, og pause, kan give plads til at tænke, til klog refleksion. Visse former for lidelser er vor tids klostre.«

Den intellektuelle

Skårderuds force som forfatter er evnen til at forene sygehistorier med samtidsanalyse. Han har skrevet om det moderne menneskes uro og de anorektiske piger, som jagter bekræftelse og risikerer at miste sig selv på vejen. Ifølge den norske idéhistoriker Trond Berg Eriksen er Skårderud en, som registrerer samtidens smerter og gør det lettere at forstå os selv og vores tid.

Det er også Trond Berg Eriksen, der har kaldt Skårderud en ny tids intellektuel. Det gør han i værket *Norsk idéhistorie*. Vor tids intellektuelle er ifølge Berg Eriksen velinformede journalister og enkelte fagfolk med indsigt i samfundets funktionsmåde. Til dem hører Skårderud, som er intellektuel i den forstand, at de kan regne med at få opmærksomhed for deres indspark og udspil i offentligheden, også når de bevæger sig uden for deres egentlige fagområder. De repræsenterer ikke først og fremmest en interessegruppe, men tager ordet ud fra, hvem de er og ud fra egen opfattelse.

Skårderud har med afsæt i sit forfatterskab, der både gælder spiseforstyrrelser og mere generelle tendenser blandt psykiatriske patienter ifølge Berg Eriksen formået at gøre psykiatrien til en base for væsentlige indlæg i samfundsdebatten og for at problematisere samtidsfænomener af almen betydning.

Den brede kulturhistoriske position har også mødt kritik, eksempelvis fra forfatteren og litteraturkritikeren Espen Søbye i essayet »Den selvnydende lægestemme«. Når Skårderud bevæger sig væk fra sit egentlige område, psykiatrien, ud i filosofien, litteraturen og kunsten, har han en generalists tendens til at erklære sig enig med meget forskellige positioner uden at bekymre sig om de inkonsekvenser og modsigelser, han vikler sig ind i. Den stemme, der taler i *Andre rejser*, tilhører ifølge Søbye »en veltilpasset og veletableret mand«.

Søbye undrer sig over, hvorfor man ikke opdager alle selvmodsigelserne i Skårderuds tekster. Årsagen er social, konkluderer han. Psykiateren er en solid afsender, lægen er ikke vant til at blive og lader sig sjældent afbryde: »Psykiateren er en af de højest socialt rangerede og bedst beskyttede professioner. Intet sted udtrykker han tvivl eller usikkerhed om eget valg af karriere. Lige præcis det er underligt, for ambivalent rolleidentifikation er et udgangspunkt for meget af den skønlitteratur, Finn Skårderud hylder.«

Det er ifølge Søbye vanskeligt at forestille sig andre professioner end psykiatere, som i den grad er præget af ambivalens og usikkerhed. Fagets historie udgør en helt bestemt grund til det. Som Søbye også gør opmærksom på, gjorde Skårderud i begyndelsen af sin karriere sig bemærket som talsmand for den italienske antipsykiatri, hvis mål var at afskaffe institutionerne og principielt afvise brug af psykiatriske hospitaler.

En vigtig repræsentant for antipsykiatrien er italienske Franco Basaglia, som Skårderud også skriver om i *Andre rejser*: »Han ville gøre hospitalet åbent og frigøre de gale. Dels skulle de frigøres fra sig selv, men først og fremmest fra de overgreb og den resignation, som kaldte sig behandling.«

Det virker, som om Skårderud her i 2004 opfatter dette som naivt, samtidig med at han i bogen fortæller, at han delvist var med på det eksperiment. I hvert fald grundlægges her en antiautoritær tilgang til hans felt, anoreksien.

Behandling og samtidskunst

Det kunne godt se ud, som om Skårderud i de første årtier af det 21. århundrede er her, der og alle vegne. Han synes at rulle på en bølge af respekt, succes og anerkendelse.

Kronen på værket er åbningen af Villa SULT – Institut for spiseforstyrrelser i 2014. I en smuk jugendstilvilla i Oslo, givet som en gave af en rigmand og far til en tidligere patient Pål Georg Gundersen, der er en af Norges rigeste mænd og kendt for at eje verdens største private samling af Edvard Munch. Her har Skårderud indrettet sig i villaen med sit hold af behandlere, omgivet af avanceret samtidskunst fra Galleri Riis, Mies van der Rohe-møbler og med en palette af alternative behandlingstilbud som skriveterapi og kunstneriske events.

»Hvorfor navnet Villa SULT?« spørger norske Morgenbladet op til åbningen. »For at være lidt frække,« svarer Finn Skårderud og fortsætter: »Vi er ikke beskedne, det er en kulturel reference. Jeg er besat af Hamsuns roman Sult. Og det, vi arbejder med, handler om sult, det handler om følelsesmæssig fejler næring.«

Villa SULT er et livsværk: Et behandlingstilbud for patienter med spiseforstyrrelser, som kombinerer psykoterapi, forskning, kulturformidling og lækre omgivelser. Skårderud er direktør og flytter sin private terapi praksis med ind i villaen. Her sidder han enevældigt, indtil han tidligere i år trækker sig fra bestyrelsen, forlader direktørposten og etablerer en ny praksis hos Akerselvapsykologerne.

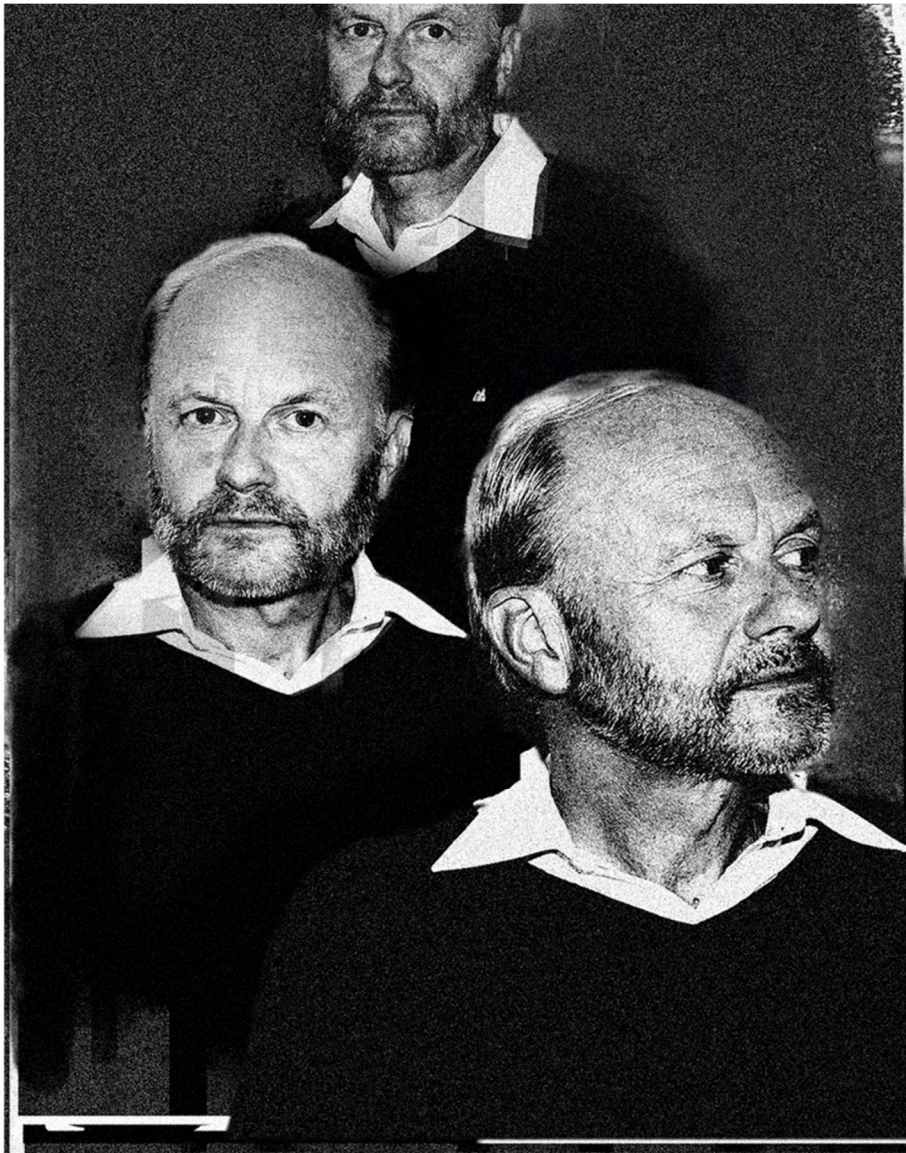
I 2019 får Villa SULT en dansk søsterorganisation og får navnet SULT Akademiet. Skårderud står i spidsen for det nye akademi, der får en selvstændig bestyrelse, og er formand for en styregruppe, som går på tværs af de nordiske lande.

Et lille år efter åbningen af Villa SULT dryppes lidt malurt i bægeret. Den kommer i form af en kritik af Skårderuds behandlingsmetode og uklare sammenblanding af terapi og kunst, fremført af tidligere anoreksipatienter. Især af Hilde Sandvik, som på det tidspunkt er kultur- og debatredaktør for Bergens Tidende og i dag programleder for radioprogrammet Norsken, svensken og dansken, som også sendes på P1. Sandvik har selv lidt af en spiseforstyrrelse, og hun spørger i en kommentar i sin egen avis, under

overskriften »Forføreren«, om det er muligt, at det, Skårderud gør, »er farligt«?

Kritik af metode

Hilde Sandviks kritik går ad to spor. For det første mener hun, at han udnytter en uhyggelig sygdom »som råstof for en romantik«. Skårderud, skriver hun, har »skabt sig en karriere på sultekunstnere i ulige indpakning. Han er en meget brugt foredragsholder, en afholdt forfatter, kulturskribent i Aftenposten og hyppig deltager i tv-programmer som 'Trygdekontoret'. Han er vores tids barometer og termometer. Hver ny dille bliver lagt på Skårderuds divan til en gennemgående klog og kundskabsrig analyse med kunsten som himmel. Vejen fra selvskade til at være en karakter i en Fellini-film er aldrig så kort som hos Skårderud«.

For det andet stiller Hilde Sandvik med baggrund i egne erfaringer som tidligere anoreksipatient spørgsmål ved, om Skårderud i strid med det, som må være intentionen for en behandler, låser folk fast i en syg identitet som en slags »kunstnermyte«. Hun spørger, om »netop ønsket om at blive set af Skårderud, blive en del af dette æstetiske univers, jager flere ind i end ud af en identitet med forskruet kropsfølelse«.

Og hun fortsætter sit indlæg med, at hun er uendelig glad for, at hun selv – på så tidligt et tidspunkt, at det ikke formåede at ødelægge hendes liv – fik »hjælp til at stoppe med at reagere på alt, hvad min krop sagde, for at forstå, at sygdommen ikke havde noget med min identitet at gøre, men tværtimod var noget meget lidt romantisk, trist og fuldstændig uproduktiv. Der er ikke noget mystisk eller poetisk ved at have en spiseforstyrrelse, det er en tvangshandling«.

Hun slutter med at opfordre de patienter, der får værelse på Villa sult til at flytte ud igen. »At hjælpe folk til at synes det, er virkelig stor kunst.«

Den krasse kritik, Sandvik formulerer, kunne have været afsæt for en faglig debat om behandling af spiseforstyrrelser, men blev det aldrig. Skårderud svarede igen på indlægget og kaldte Sandviks påstande for »groft usande« og hendes indlæg for »et karaktermord«. Skårderud blev bakket op af en lang række kolleger.

Hilde Sandvik og flere af dem, der dengang deltog i debatten eller fulgte den fra sidelinjen, har fortalt Information, at de havde en fornemmelse af, at nogen slog ring om Skårderud og angreb dem, der vovede at fremføre kritik. En af dem, der dengang vovede pelsen, er psykolog Asle Halvorsen, som skrev et indlæg i Bergens Tidende, hvor han forholdt sig kritisk til måden, Skårderud talte og skrev om spiseforstyrrelser på. I en privat mail fra Skårderud til Halvorsen, Information har fået lov at gengive, bliver Halvorsen kaldt »Sandviks nyttige idiot«, og der står, »Disse dage har været et helvede. Du bidrager desværre til dette helvede. Og jeg bliver forbløffet over dine motiver. Hvorfor faldt du for dette lort?«

Sagen og personen

Hvis den offentlige kritik af Skårderud i 2015 ikke førte til en videre debat om hans mangeartede engagement i og uden for det lukkede terapirum og en efterlysning af en diskussion af behandlingsmetoder og -resultater, så kommer den nu.

Dagen efter Helsetilsynets konklusion og ophævelse af Skårderuds anonymitet, skrev psykolog Karl Eldar Evang, der i 2015 støttede psykiateren, på Facebook: »Jeg vil give stor respekt til Hilde Rød-Larsen (som var den

første til at klage over psykiateren i klagesagen mod ham, red.), som med sin klage og sin vedholdenhed i offentligheden gennem et langt år har gjort det muligt for andre at stå frem med deres klager [...] Jeg funderer og gennemtænker min rolle dengang. Jeg havde ikke dagens viden om klagesager, og debatten havde et andet fokus, men jeg landede alt for kategorisk og sikker i min sag. Det er hårdt at tænke på nu, at det kan have bidraget til at stoppe, at mere kom frem i lyset, som der burde have været taget et opgør med. At folk, der ville klage, kan have holdt sig tilbage. Det er meget at tænke igennem.«

Når vi taler med Karl Eldar Evang i dag, siger han, at han fortryder sin støtte dengang, men principielt står ved sin daværende kritik.

»Jeg ville nok have forsøgt at adskille sagen og personen. Jeg forsvarede denne mand, da Hilde Sandvik kom med et kraftigt angreb på ham for at romantisere spiseforstyrrelser. Dengang forsvarede jeg ham i offentligheden, fordi jeg mente, at det var et forsøg på karaktermord på et fejlagtigt grundlag. Der var ikke nogen vidnesbyrd om overgreb, dengang handlede det mere om en underliggende kamp i fagmiljøet om samtaleterapi og kunst.«

»Ville bare blive set af ham«

Medicinstuderende Åsne Skeie, der selv har været anoreksipatient, dog ikke hos Skårderud, vil også gerne til Information stå frem med sin kritik af det, hun omtaler som Skårderuds forførelseriske rolle.

»Han skriver på en måde, så det er forlokkende at have en spiseforstyrrelse. Han har en kunstnerisk tilnærmelse, som kan gøre, at man bliver glad for sin lidelse, udforske den som noget mystisk, når det ikke burde behandles på den måde.«

Åsne Skeie fortæller, at hun, dengang hun gik i behandling for sin sygdom, oplevede, at Skårderud af og til kom på besøg på det behandlingssted, hun var indlagt – og ikke mindst, hvilken tiltrækning han kunne udøve på unge syge piger.

»Jeg havde læst, hvad han havde skrevet, og hver gang han kom på besøg, var det en begivenhed. Dengang ønskede jeg bare at blive set af ham, komme i behandling hos ham og få indpas i den intellektuelle samtale på Villa SULT. Når Skårderud kom, klædte jeg mig i sort for at blive mere dramatisk og kommunikere noget, jeg troede, han ville se,« fortæller hun i dag ikke uden skam, men tilføjer, at hun er rigtig glad for, at hun ikke endte hos ham i villaen.

Åsne Skeie peger også på, at en del norske forfattere og offentlige personer har haft lange terapiforløb med ham. »De har gået i Villa SULT i mange år uden rigtig at blive raske.«

De er efter hendes mening »ikke de bedste forbilleder for unge mennesker, der gerne vil være raske«.

Det er samme erfaring, Skårderuds mangeårige patient Victoria Nordberg har givet udtryk for – og såvel som flere andre tidligere patienter, Information har talt med, bekræfter – at han har fastholdt patienter i et kropsideal, som er lidt for tyndt i stedet for at have fokus på, at patienten skal tage på i vægt, ja, at han ligefrem idealiserer den tynde krop.

Skårderud er også kendt for langvarige relationer med patienter, som for eksempel bloggeren Linnéa Myhre, som i sin bog *Kjære* fra 2014 under titlen 'Kære Finn' skrev: »Nogle gange håber jeg, at vil være syg, indtil jeg dør af det, så du aldrig kommer til at helbrede og forlade mig. Derfor sker det, at jeg stikker kæppe i mine egne hjul, så det udsætter vores fremskridt.«

»For Finn Skårderud må det være som et slag i ansigtet. Eller?« spurgte Hilde Sandvik i sin kommentar i 2015, og Myhre svarede selv på Facebook: »Jeg synes, det er uretfærdigt at tage sådanne sætninger – fra en roman – ud af sin kontekst og bruge dem mod ham, særligt når jeg i samme brev også skriver om netop det at føle sig afhængig af en terapeut. [...] Jeg ved, at jeg er heldig at have Finn. Jeg har aldrig følt, at han romantiserer spiseforstyrrelsen. Det har jeg gjort meget selv, men det var, før jeg overhovedet vidste, hvem han var.«

Linnéa Myhre har indtil for nylig været medlem af Villa SULTs bestyrelse, men er i dag trådt ud. Vi har prøvet at kontakte Myhre gennem hendes PR-bureau flere gange, men hun er ikke vendt tilbage.

Kritisk efterspil

I slutningen af 2020 var det Åsne Skeie, der tog tråden op fra Hilde Sandvik. Den dengang kun 19-årige kritiserede i *Aftenposten* en artikel, hvor Skårderud havde hævdet, at man kunne »tale sig sund af en spiseforstyrrelse«. Hun vidste på egen krop, at det var muligt at gå i psykoterapi uden at blive sundere. Det er sågar muligt, slog hun fast, at »blive mere syg, mens man taler om det, som er vanskeligt«.

Baggrunden for hendes indlæg var årets Nobelpris i litteratur til den amerikanske digter Louise Glück. Skårderud havde i en artikel i *Aftenposten* hævdet, at Louise Glück havde kunnet læse, skrive og tale sig ud af psykiatriens mest dødelige lidelse og dermed antydet, at andre også kunne det. Åsne Skeie mente, at det var helt forkert. Hun skrev, at der var »noget sværmerisk over det sprog, Skårderud selv bruger. Han er god til at skabe poetiske billeder af det, som er svært for den syge. Måske for god. For er der noget, den spiseforstyrrede identitet søger, så er det ord, som retfærdiggør den selvdestruktive adfærd. Skårderuds ord er helt sikkert velmente, og han

har nok hjulpet mange. Men hans pen kan også føde den identitetsskabende lidelse«.

Åsne Skeies egen erfaring var, at de eneste situationer, hvor hun fik det bedre, da hun var i behandling, var, når samtaleterapi gik hånd i hånd med fokus på at øge vægten. Kombinationen af ikke at have fokus på vægtøgning og samtale med behandler er 'perfekt' for den syge. Hun ser en fare for »ensidig fokus på samtale i behandlingen af alvorlig anoreksi og ikke mindst den poetiske og til tider forlokkende måde, Skårderud skildrer sygdommen på«.

Da Information to år senere møder Åsne Skeie i København, fordi hun er medicinstuderende her, fortæller hun, at Skårderud »høvlede mig ned, sagde, at jeg digtede egne forestillinger om hans praksis. Han skrev, at det var fjolleri. Det var en arrogant måde at møde en ung pige på. Han vidste jo ikke, om jeg var syg, og om jeg havde et netværk bag mig. Han kunne godt have været lidt mere ydmyg og ikke misbrugt sin behandlerrolle i sin måde at svare på«.

100 forfalskninger på én dag

Hvorfor var Skårderud så dårlig til at overholde reglerne, at han blev frataget sin autorisation? Det går igen hos tre af patienterne fra tilsynssagen og flere andre tidligere patienter, som Information har talt med, at Skårderud har vanskeligt ved den professionelle relation mellem behandler og patient, at hans behandling er alvorligt mangelfuld og usystematisk, og at han savner empati.

I Helsetilsynets konklusion hedder det med direkte adresse til Skårderud: »sagerne viser, at du i mødet med patienterne ikke formår at være empatisk med emotionel varme, uden at du også bliver privat og udvisker din rolle som læge. Din rolleforståelse og metode, hvor du nedbryder asymmetrien mellem dig som behandler og patienterne, er ikke nyttig og virksom for patienterne. Metoden er også egnet til at skabe forvirring om relationens karakter og bygger på afhængighed af dig som person«.

Flere tidligere patienter og folk, der kender Skårderud, taler om, at han føler sig hævet over andre. En tidligere patient gennem 17 år, der ønsker at være anonym, fortæller, at hun ikke én eneste gang har set ham føre patientjournal eller tage noter undervejs i terapien. I flere af tilsynssagerne er den mangelfulde journalføring og ligefrem forfalskning af journaler et genkommende emne. Den forfalskede patientjournal var central i Informations artikel om tidligere patient Victoria Nordberg, hvor vi dokumenterede en række grove brud på sundhedslovgivningens regler om journalføring.

Af Helsetilsynets konklusion fremgår det, at nogle uger efter, Victoria Nordberg havde oprettet sin klagesag til de norske sundhedsmyndigheder, havde Skårderud en og samme dag, nemlig den 23. januar 2023, redigeret mere end 100 notater i hendes patientjournal, selv om hun ikke længere var patient hos ham. Og han havde ikke gjort myndighederne opmærksom på ændringerne. Lovgivningen siger klart, at en journal skal føres »uden ugrundet ophold, efter at helsehjælpen blev givet«. Fadæsen blev afsløret, da sundhedsmyndighederne lavede et digitalt baggrundstjek af de patientjournaler, Skårderud skulle aflevere som led i tilsynssagen.

Helsetilsynet skriver, at »bruddene på krav til journalføring er omfattende, gentagende og alvorlige«.

I dag siger Victoria Nordberg, at hun er »lettet over omsider at blive troet«. Hun har tidligere fortalt, at Skårderud tidligere har indrømmet over for hende, at han ikke skriver specielt meget journal. »Journaler er til for at huske, og jeg husker så godt,« havde han ifølge hende sagt.

Men der var vist en del, han glemte undervejs.

Helsetilsynet begrundet tilbagekaldelsen af hans autorisation med, at Skårderud efter deres vurdering har intimitetskrænket en kun 14-årig pige, samt at han har gjort sig skyldig i flere alvorlige sager om fejlbehandling, personliggørelse af patientrelationer, forfalskning af patientjournaler og ulovlig udskrivning af stærk medicin.

Den konklusion har Skårderud dog via sin advokat anket.

Fotocollage er bearbejdet ud fra originalfotos af Christian Klindt Sølbeck/Ritzau Scanpix

PSYKIATRIKULTURKRÆNKELSESSAGERMAGTMISBRUG
FINN SKÅRDERUD
AFTENPOSTEN
NORGE